

Visie op onderwijs aan het jonge kind

Spel als motor van ontwikkeling

**CBS De Fontein
Ridderkerk**

januari 2020

Inleiding

CBS De Fontein kent relatief veel jonge leerlingen. Op dit moment zijn ongeveer 100 leerlingen in de leeftijdscategorie van 4 - 5 jaar. De laatste drie jaar laat een sterke groei zien in het aantal onderbouwleerlingen, dit is een trend te noemen.

Jonge kinderen hebben een grote ontwikkelingskracht, maar ze hebben volwassenen nodig die hun inspanningen waarderen en respecteren. Kinderen hebben opvoeders nodig die hen accepteren zoals ze zijn.

Naast de gezamenlijke visie die we omarmen op CBS De Fontein 'Leren met hoofd, hart en handen', vinden we het belangrijk dat wij een visie hanteren voor het jonge kind. Deze leeftijdsgroep kent een andere aanpak en behoeft een specifieke kijk.

Met deze visie laten we zien waar wij als organisatie naar toe werken. Deze visie geeft een visionaire en ambitieus beeld van wat onze organisatie wil zijn. *Kansen zien en keuzes maken*

Er wordt rekening gehouden met de onderwijsbehoeften van het jonge kind en waarbij het spelend leren een essentiële rol speelt.

Visie op onderwijs aan het jonge kind

Ontwikkelingsgericht onderwijs

Ons onderwijs aan het jonge kind is gebaseerd op het OGO (Ontwikkelingsgericht Onderwijs). OGO is een onderwijsvisie die de nadruk legt op de ontwikkeling van de persoonlijke identiteit van kinderen.

Het schoolse leren moet aansluiten op wat de kinderen al hebben geleerd of nog moeten leren in de dagelijkse praktijk. We zijn daarbij steeds op zoek naar de verbinding tussen schoolse leren en buitenschoolse ervaringen, situaties en gebeurtenissen.

We stimuleren onze leerlingen om steeds een stap verder te zetten in hun ontwikkeling door te werken in betekenisvolle thema's. We bieden onze leerlingen dagelijks betekenisvolle leeractiviteiten aan om de persoonlijke ontwikkeling te stimuleren en hen voor te bereiden op de deelname aan de samenleving.

Door ons te richten op sociaal-culturele praktijken, wordt het onderwijs betekenisvol voor kinderen. Jonge kinderen willen nadoen wat ze oudere kinderen of volwassenen zien doen in het dagelijks leven. Ze willen meedoen met het leven van de grote mensen. Door in ons onderwijs veel spelactiviteiten in te zetten, leren we de leerlingen hoe om te gaan met deze situaties in de dagelijkse praktijk. Daarnaast sluit ons onderwijsaanbod aan bij de initiatieven van de leerlingen. Ook hierdoor wordt het onderwijs voor hen betekenisvol. We willen dat het voor de leerlingen duidelijk is waarom ze iets leren, zodat ze het zelf ook in verschillende situaties kunnen toepassen.

Op welke wijze bewerkstelligen wij onze visie op het jonge kind?

Het is bij OGO van belang dat de leerlingen uitstijgen boven hun huidige niveau, naar de zone van naaste ontwikkeling. Oftewel; onze leerlingen ontdekken vanuit hun eigen ontwikkeling wat op het randje van hun kunnen en nog niet kunnen ligt. De rol van de leerkracht is hierbij cruciaal. Uitgangspunt is: *Spel als motor van ontwikkeling*

We werken op de Fontein aan thema's die, meestal, zo'n 7 á 8 weken duren, van vakantie tot vakantie. Het is van belang dat de leerlingen een thema interessant vinden en dat we diverse ontwikkelingsdomeinen aanspreken (taal/rekenen/sociale vorming/cultuur etc). Wanneer het thema gekozen is gaan de leerkrachten thematiseren. Dit is het verbinden van de bedoeling van de leerkracht met de betekenissen van de leerlingen.

We proberen bij de activiteiten de onderzoekende houding van de leerlingen te stimuleren. Hierbij zijn voorbereiding, oefening, observatie en reflectie van de leerkracht vereist. Dit betekent dat onze leerkrachten deze competenties moeten bezitten of ontwikkelen. Hier sturen wij op door middel van klassenbezoeken en feedbackgesprekken.

Bij de uitvoering van het thema met de daarbij behorende doelen neemt het spel en het rollenspel een belangrijke plaats in. Door het inzetten van rollenspel vinden de volgende ontwikkelingen plaats:

- persoonsontwikkeling
- ontwikkeling van de executieve functies: plannen, vooruit denken, problemen oplossen etc.
- ontwikkeling van 'ik en de wereld om mij heen', omgevingsbewustzijn
- sociaal-emotionele ontwikkeling

In de klas geven we het thema samen met de leerlingen vorm. We stimuleren hierin probleemoplossend en creatief denken. Met behulp van de leerlingen krijgen de hoeken en activiteiten vorm. De leerkracht speelt in op de belevingswereld en de interesses van de leerlingen. We willen rijke hoeken creëren, waarin aan meerdere, verschillende doelen gewerkt wordt. Er zijn immers veel doelen die behaald kunnen worden door het

spelen in hoeken. Het aandeel van de leerkracht hierin is ook belangrijk. Er moet een goede balans zijn tussen begeleide activiteiten en het meespelen in de hoeken. De leerkracht kan veel observeren en doelen registreren op het moment dat zij meespeelt in een hoek.

Natuurlijk betekent OGO niet dat er alleen maar wordt gespeeld. De tussendoelen bij de leerlijnen zijn de basis van ons onderwijsaanbod. Vanuit de doelen geven we de thema's met de bijbehorende activiteiten vorm en monitoren we de ontwikkeling van onze leerlingen.

In het OGO wordt onderscheid gemaakt tussen vijf kernactiviteiten. Deze activiteit leggen de basis voor verdere leerprocessen.

- spelactiviteiten
- constructieve en beeldende activiteiten
- gespreksactiviteiten
- lees- en schrijfactiviteiten
- reken- en wiskundige activiteiten

Tijdens een thema komen in de kleuterbouw de verschillende tussendoelen van de leerlijnen aan bod. De ruimte is zo rijk ingericht dat op alle plekken gewerkt wordt aan het bereiken van de tussendoelen.

Een speel-/werkles is op de Fontein dan ook altijd opgebouwd uit drie componenten.

- 1) een begeleide activiteit; de leerkracht kiest de leerlingen uit en begeleidt hen/speelt mee
- 2) aangewezen activiteiten; de leerkracht kiest leerlingen uit die aan een bepaalde activiteit/tussendoel gaan werken
- 3) vrije activiteiten: de leerling kiest zelf waaraan het die les gaat werken

Een thema start bij ons altijd met een startactiviteit. Dit kunnen verschillende activiteiten zijn, maar ontdekken en verkennen staan hierbij centraal. Het is de bedoeling dat de leerlingen meteen betrokken worden bij het thema en direct ideeën krijgen om in hun spel te gebruiken. Een thema eindigt met een afsluiting; de leerlingen werken naar een presentatie of eindproduct toe en laten zien wat ze in die periode hebben geleerd en gedaan.

Rol van de leerkracht

Zoals al eerder genoemd; de rol van de leerkracht is cruciaal. Leerkrachten hebben een coachende, stimulerende en begeleidende rol. Om te beginnen zijn zij de ontwerpers van het onderwijs. Zij geven thema's vorm door kerndoelen, kennis en vaardigheden te koppelen aan activiteiten. Zij zoeken naar mogelijkheden die uitnodigen tot verkenning en expressie. Ook zorgen zij voor input bij het rollenspel.

Spelen gaat namelijk niet altijd vanzelf; leerlingen hebben vaak begeleiding nodig om hun spel op gang te brengen, om verschillende spelactiviteiten te ondernemen en om het spel op niveau te brengen en te houden. Daarbij zijn de leerkrachten zelf ook deelnemer aan de activiteiten. De leerkrachten observeren en reflecteren en passen hierop hun onderwijsaanbod aan. Zij zijn steeds op zoek naar kansen om activiteiten te verdiepen of verbreden.

Kleuters hebben de leerkracht nodig als bemiddelaar tussen de wereld en henzelf: het is de leerkracht die kinderen vertrouwd maakt met voor hen nog onbekende aspecten van de wereld. Daarnaast hebben ze de leerkracht nodig als degene die de veiligheid en de ruimte creëert om zichzelf als uniek persoon te kunnen ervaren en ontplooiën, in interactie met andere kinderen, die allemaal verschillen van elkaar.

Veiligheid en geborgenheid

Ontwikkeling is niet te standaardiseren. Niet elk kind hoeft hetzelfde te willen of hetzelfde te kunnen. Er moet ruimte zijn voor de eigenheid van elk kind. Er zijn geen achterstanden; er zijn slechts verschillen in tempo en interesse, en die verschillen zijn boeiend, niet problematisch.

Het gaat niet alleen om het leren van schoolse zaken, we hebben ook tot taak kinderen te leren leven. Leren (samen)leven is minstens zo belangrijk als leren rekenen, lezen of schrijven. Op De Fontein voelen kinderen zich welkom en gesteund in wat ze doen. Ze voelen zich veilig bij de juf of meester en bij hun klasgenoten.

Achter elk kind dat in zichzelf
geloofd staat een volwassene
die eerst geloofde.

Rekenen

Met het jonge kind gaan we op weg naar streefniveau 1s. Om naar groep 3 te kunnen hebben diverse vaardigheden aandacht nodig bij het jonge kind.

Het volgende artikel gaat hierover:

https://wij-leren.nl/rekenonderwijs-kleuters-vertaalcirkel.php?utm_medium=email&utm_campaign=Wij+leren+van+ouders+-+kinderen+in+de+knel+...&utm_source=YMLP

Belangrijkste vaardigheden voor groep 3:

- Het kunnen herkennen van getallen t/m 20
- Het kunnen tellen t/m 20 (minstens) en terugtellen van 20 naar 0
- De plek weten op de getallenlijn van de getallen t/m 20
- De buurgetallen kennen van getallen t/m 20
- Het kunnen tellen met sprongen van 2, 5, 10
- Het direct herkennen van aantallen t/m 6
- Het kennen van de splitsingen van de getallen t/m 10
- Het kunnen oplossen van eenvoudige optel- en aftreksommen t/m 6
- Het kunnen klokkijken met hele uren

Taal

Belangrijkste vaardigheden voor groep 3:

- Kunnen benoemen of een bepaalde klank in een woord zit
- Kunnen benoemen op welke plek een bepaalde klank in een woord zit
- Het zelf kunnen bedenken van woorden met een bepaalde klank
- Het kunnen hakken van een woord in klanken
- Het aan elkaar kunnen plakken van klanken tot een woord
- Het herkennen van het eerste woord/laatste woord in een reeks
- Het gericht kunnen rijmen
- Het herkennen en kunnen benoemen van +/- 15 letters

In alle groepen 1-2 is het volgende te zien op De Fontein:

- Een thema heeft altijd een werkwoord in de naam (bijv: wij gaan op reis).
- We bereiden elke periode, voor aanvang van het thema, het thema voor met elkaar door middel van de thema-spin.
- In de klassen is heel duidelijk zichtbaar wat het huidige thema is.
- Per thema wordt het aanbod in de hoeken aangepast.
- Iedere week staat een cijfer of letter centraal: dit is zichtbaar in de klas en wordt benoemd in de weekbrief naar ouders.
- De verplichte doelen waar we iedere week aan werken staan vastgelegd in een jaarplanning. Overige activiteiten koppelen we aan de doelen die voor de eigen groep op dat moment belangrijk zijn (in combinatie met het observatie-instrument Kijk!). Dit is ook terug te vinden in de weekplanning.
- De leerkracht houdt zelf overzichtelijk bij welke doelen wel/niet behaald zijn door leerlingen in het logboek dat bij de jaarplanning zit.
- In de klas is zichtbaar aan welke doelen/activiteiten is gewerkt (per thema, datamuur/prikbord). Op deze wijze kan de leerkracht met de leerlingen evalueren/reflecteren.
- Een speel-/werkles wordt altijd vormgegeven middels de drie vaste onderdelen; een begeleide activiteit, aangewezen activiteiten en vrije activiteiten.
- In de ochtend starten wij met een doelgerichte inloop. Dit kan door middel van een wekelijks circuit of door middel van opdrachtkaarten.
- Een vast onderdeel in de week (tijdens inloop of vaste werkles) is:
  - de periode van zomer tot kerst; schrijfboek kleuters van pennenstreken
  - in de periode van kerst tot zomer; werkboekje ik kan het zelf.
- De volgende items staan standaard in de weekbrief naar ouders: huidige thema, letter/cijfer van de week, doelen/activiteiten waaraan die week gewerkt is, onderwerp van de godsdienst verhalen met eventueel de link naar een liedje wat je hebt aangeleerd, belangrijke data die eraan komen, eerste maandag van de maand geldt voor de zending en tenslotte overige zaken die voor jouw groep belangrijk zijn.
- In groep 2 starten we aan het begin van groep 2 al met de voorbereiding op groep 3, niet pas vanaf januari.
- Tijdens het plannen van het thema wordt er iedere week een rekenactiviteit gepland vanuit een van de volgende mappen: alles

telt groep 1/2, Met Sprongen Vooruit groep 1/2 of werkmap gecijferd bewustzijn. Dit is terug te vinden in de weekplanning van elke groep.

- Tijdens het plannen van het thema wordt er iedere week een taalactiviteit gepland vanuit de map fonemisch bewustzijn. Dit is terug te vinden in de weekplanning van elke groep..
- De Leerkracht observeert en registreert door middel van het LVS Kijk! Naar aanleiding van de tweejaarlijkse registratie worden de rapporten gemaakt.
- Wanneer leerlingen bij de Kijk!-registratie opvallen op bijvoorbeeld de rekendoelen, toetst de leerkracht verder met behulp van de UGT-R toets. Naar aanleiding van de resultaten daarvan, kan de leerkracht leerlingen clusteren voor begeleiding in de klas en onder leiding van van de onderwijsassistent.
- Twee keer per jaar wordt het protocol dyslexie afgenomen bij de leerlingen van groep 2, in januari/februari en in juni (onderdelen die nog niet beheerst waren). Naar aanleiding van deze resultaten, kunnen leerlingen geclusterd worden voor begeleiding in de klas en onder leiding van van de onderwijsassistent.
- We maken gebruik van ICT-middelen: tijdens de inloop of de speel-/werkles worden regelmatig chromebooks ingezet. In ieder geval 1x per thema wordt een les programmeren aangeboden met behulp van de beebot. Deze les wordt ingepland tijdens het inplannen van het thema.